

Koczó József:

A gyökereit kutató ipolysági református gyülekezet

IPOLYSÁG (Sagh) Šahy, Szlovákia

Rk. anyakönyvek 1675-től. Lelkészek 1630-tól (Némethy, 114.)

Titulus: Nagyboldogasszony

Patrónus: besztercebányai jezsuita kollégium, majd rozsnyói káptalan

Lakosság: magyar; r. kat.

Filia: Tesmag, Ólvár puszta, Parassza puszta

A középkori premontrei prépostság védőszentje Gyümölcsoltó Boldogasszony volt. Ezt a török időkben teljesen elpusztították, csak a Szent Ilona kápolna maradt meg belőle. 1734-ben a besztercebányai jezsuiták építettek új templomot Nagyboldogasszony tiszteletére, ők vették át a plébánia irányítását is. A rend eltörlése után parókiális egyház lett. A 20. században Paulai Szent Vince nővérei látták el a kórházi szolgálatot. Hétfájdalmú Szűz, Kisboldogasszony, Szent Urbán kápolna és Szűz Mária szobor van a településen. A plébániát a trianoni békeszerződésben Csehszlovákiához csatolták, majd 1938 és 1945 között ideiglenesen újra Magyarországhoz tartozott.¹

Ipolyság (Šahy) Református Egyházközség – Barsi Református Egyházmegye – Szlovákiai Református Keresztyén Egyház

Lelkész: Izsmán Jónás

Gondnok(-ok): Oros Zoltán

Cím: ul. Zsigmonda Móricza; 936 01 Šahy

Telefon: 0904-941-236

Email: izsmanjonas@gmail.com

Istentisztelet kezdete vasárnap: 11:00

Leányegyházközség:

Szórvány: Ipolyszakállos²

Anyakönyvek 1991-től.

Ipolysági Kopogtató címmel 2004 decemberétől jelenik meg az Ipolysági Református Gyülekezet értesítő lapja évenként három alkalommal. Az eklézsia weboldala: <http://www.ipolysag.reformatus.sk/> ahonnan az értesítő archív számai is letölthetők.

Negatív leltár az Ipoly menti Ság hitújításáról

Danis Ferenc, Ipolyság krónikása *Ipolyság* c. várostörténeti munkájának egyháztörténeti vonatkozású részeiben a premontreiek monostorát, a prépostság sorsát, a konvent hiteleshelyi működését, a török támadás következtében annak megszűnését tárgyalja. A hódoltságot követően a jezsuita rend települ meg a mezővárosban, majd annak magyarországi feloszlása után a rozsnyói káptalan birtokolja az uradalmat. A reformáció Ságot érintő hatásáról nem ejt szót, miként arról sem, hogy a lutheri valamint a kálvini tanítások hatására miként jönnek létre a protestánsok gyülekezetei a városban.

Csáky Károly: *Isten házai és szolgálói* című, kifejezetten egyháztörténeti művének Hont megyei vázlatos áttekintésében ugyan megállapítja, hogy 1604-ben a vármegyei urak túlnyomó többsége protestáns, de a lutheri tanokat helvéttel felváltó települések sorából – minden bizonnyal tudatosan – kihagyja Ságot. A premontrei rend, a sági konvent működésének, továbbá a jezsuiták települést formáló építkezéseinek ismertetésével nála is kimerül a sági vallási kép felvázolása.

Hőke Lajos 1861 és 1867 között Hont vármegye első aljegyzője, később emellett levéltárnoka.

¹ HEGEDŰS-TÓTH 2000 I. 243-244.

² <http://www.bars.reformatus.sk/?q=node/32> Letöltés: 2015. júl. 24.

Részben a comitatus egykorú jegyzőkönyveinek alapján tette közzé Régiségek Hontmegye vallásügyi történetéhez a XVI., XVII. és XVIII. századokban című dolgozatát.³ Megemlíti, hogy Bocskai a sági prépostságot elfoglalta, és hú embereinek ajándékozta. Hont vármegye 1608. április 7-én tartott gyűlése az egyházi jószágok visszaadását elrendelte, így Ruber Pál prépost is visszakapta javait. A sági premontrei prépostságon és préposton kívül Ság neve sem akként nem említetik, hogy templomát a protestánsok bírták volna, sem úgy, hogy evangélikus papja vagy református prédikátora lett volna. Esze Tamás egyháztörténész A drégelypalánki egyházmegye történeténe vitás kérdései című tanulmányában⁴ sem találkozunk Ipolyság reformáció korabeli hitújítására vonatkozó adattal, említéssel.

Kudora János viski plébános írta meg Hont vármegye történetének *A római katolikus egyház c.* fejezetét. Ebben olvashatjuk, hogy Bocskai István felkelésekor (1604) a vármegye túlnyomó része a protestáns hitet vallotta; csak nagyon kevesen voltak a vármegye urai között, akik a katolikus hitben megmaradtak. Amikor Pázmány Péter az esztergomi érseki széket elfoglalta (1616), alig volt néhány katolikus pap a vármegyében, így Szalkán (1615-től plébánia), Visken és Hontbesenyődön (1636-tól anyakönyv). Katolikus részről több templom visszafoglalást is említ, így a felsőalmásit is, melyet gróf Csáky László 1638 után Besenyődhez, a sági prépostság plébániájához csatolt.

A katolikus hitvallásra történő visszatérést Selmecbányán az 1649-ben megtelepedett két jezsuita vette kézbe. Korponán 1673-tól kezdve két pálosrendi szerzetes végezte a lelkeszi teendőket, később a bozói premontreiek jártak át.

Ság vallási viszonyairól, templomhasználatáról a plébános úr nem tesz említést, azt viszont megtudjuk, hogy az egyházközség anyakönyveit 1676-tól vezetik. Lipót 1688-ban a sági prépostságot a besztercebányai jezsuitáknak adományozta. A rend felépítette a régi gótikus templomot, rendbehozta a gazdasági épületet, az Ipolyon kőhidat építtettek. A prépostság birtokaiból létrehozták a sági (Ipolyság, Tesmag, Alsópalojta helység, továbbá Lipócz, Olvár és Parassa puszta) és a pecseniczi (Pecsenicz /Hontbesenyőd/, Egeg, Nádas és Alsóalmás község) uradalmat. A rend 1772. évi eltörlését követően Mária Terézia a sági uradalmat a rozsnói, a pecseniczit az 1776-ban felállított besztercebányai káptalannak adományozta.⁵

Krupecz István udvarnoki evangélikus lelkész, a honti egyházmegye alesperese *A nagyhonti ágostai hitvallású evangélikus keresztyén egyház c.* történeti áttekintésében, ugyancsak a megyemonográfiában ezt írta:

"Ez időtájt /a Bocskai-felkelés korában/ az ágostai és a helvét hitvallású evangélikusok is különváltak. Hontban például egész községek hagyták el az ágostai hitvallást, fölcserélvén azt a helvét hitvallással, így: Fegyvernek, Füzesgyarmath, **Kövesd, Bél, Ság, Palánk, Szob, Maros, Varsány, Csánk.**"⁶ Ugyancsak a tudós teológianár említi, hogy Pálffy István Somorján akasztófákat állíttatott fel az evangélikus papok számára, s 1619-ben vették el az evangélikusok templomukat Németiben, Szobellében és Ságban, majd később Báthon, Magaslakon, Almáson és Bozókban.⁷ Kútfejét sajnos nem nevezi meg.

Mintegy 20 évvel ezelőtt született dolgozatomban (Az Alsó-Ipoly mente vallás és egyháztörténete – A honfoglalástól a millenniumig) a fenti adatok alapján tartottam Ságban én is előbb Luther majd a svájci hitvallás követőjének. Ma már úgy látom, hogy egy forrás, hivatkozás alapján fogadtam el a reformáció tanainak Ságban való elterjedését, nem jártam el körültekintően. Mivel a Ság helynév eléggé elterjedt (*Lelkes* szótárában 18 található a történelmi Magyarországról⁸), azonosításában különös figyelemmel kell eljárni. Helynevünk esetében nem hagyható figyelmen kívül a közeli Nógrád vármegyében a 17. század közepén a Balassák uradalmához tartozó két Ság: Karancsság és Ságújfalú.

A korabeli törvénycikkek áttekintése sem vitt közelebb a probléma megoldásához. Szilágyi Sándor szerkesztette *A magyar nemzet története VI. kötetében* (Bp. 1898) az 1619. évi országgyűlés rendi

3 HÓKE 1883

4 ESZE 1944

5 BOROVSZKY /1906/ 352-357.

6 BOROVSZKY /1906/ 361.

7 BOROVSZKY /1906/ 362.

8 LELKES 1998 514.

sérelmei a vallás ügyéről részében viszont az alábbiakra bukkantam:

„A protestánsok panaszkodtak, hogy kiszorultak a főbb hivatalokból. Sok helyütt eltiltják őket a temetkezéstől s a harangok használatától. A földesurak elfoglalják templomaikat. Így tett Alaghy Menyhért, a Pálos-rend, Esterházy Mihályné, Wesselényi Ferencz, az esztergomi érsek s mások. Kendy István kutyahitnek nevezi a protestáns vallást. Lessenyén a plébános három napig vonakodott eltemetni egy jobbágyasszonyt s azután törvény elé idézte a földesurat, ki eltemettette a holtat. Ifjabb Révay Ferencz kifosztott két protestáns templomot s kényszerítette jobbágyait a katholizálásra. Révay Pétert a holicsei protestánsokkal együtt kizárták a templomból. Az elhunyt Forgách bibornok s utódja, Pázmány, elűzték a protestáns lelkészeket egyes helységekből. Az érsek tiszttartója, Bélaváry Dávid, Ölveden több protestáns polgárt elfogott, 180 forintnyi birságot csikart ki tőlök s az iskolamestert elkergette. Pálffy István Somorjából kiűzte a protestáns lelkészt s a piaczon akasztófát állított fel annak jeléül, hogy arra függeszti azt, a kit a polgárok újra behoznak. Balassa Péter mintegy tizenkét lelkészt űzött ki birtokairól s elfoglalta a protestáns templomokat. A szent-mártoni apát Deákiból, az óvári kapitány Óvárból és Rajkáról, a soproni keresztes lovagok Bú helységekből kiűzték a protestáns lelkészeket és így tovább...“⁹

A műben említett Balassa Péter, Balassa Istvánnak, a protestáns papok nagy pártfogójának az unokája 1615-ben tért át a katolikus hitre, amikor Pálffy Miklós hadvezér leányával, Magdolnával házasságot kötött. Nógrádban a Balassák uradalmához tartózan az 1660. évi úrbéri összeírás szerint említik Ság (Karancsság) és Ságújfalú községeket!¹⁰

A történeti munka konkrétan nem nevezi meg a helységeket, ahol a lelkészek kiűzése, templomok foglalása végbement. Találkozunk viszont Ölved névvel. Ebből 3 is található a Felvidéken. Református gyülekezeteit tekintve ezek közül Nagyölved (Esztergom vm.) és Kisölved (Hont vm.) is számításba jöhet, a Barsi Református Egyházmegyéhez tartoztak. Tanodát a 17. század elején inkább a nagyobb Ölved tarthatott fenn.

Perlaki Könczöl Márton lévai prédikátor, barsi esperes 1650. évi lajstromában nem szerepel Ság. A DREL I. kiadványában¹¹ Ság néven szereplő gyülekezet a Győr vármegyei Gyórság, ahonnan Szecsei Jánost 1674-ben a pozsonyi törvényszék elé idézték. Az 1674. évi gályarabper jegyzőkönyvét közreadó S. Varga Katalin ezenkívül a Nyitra, Vas és Pest vármegyei Ság települést is említ, ahonnan a prédikátort perbe fogták.¹²

Thury Etele egyházkerület-történeti munkájában Sopron, Zala, Veszprém, Vas és Győr vármegyéből említ Ság nevű települést.¹³

Áttekintés Ipolyság lakosságának vallásfelekezeti arányairól

A Lexicon Locorum /1773/ a mezőváros katolikus egyházát tünteti fel. (119-120.)

A Magyar Országának leírása /1796-1799/: SÁG. Ipoly Ság. Magyar Mezőváros Hont Várm. Földes Urai a' Rozsnyói és B. Bányai Káptalanbéli Uraságok, lakosai katolikusok, fekszik az Ipoly vize mellett, mellyen kőhídgya van, Honthoz fél mértföldnyire; Sóháza, és Postája is vagyon; határja jó, vagyonnjai jelesek és külömbfélék. (III/221–222.)

Ludovico Nagy Notitiae...c. munkája /1828-1829/ Ságot 231 házzal, 1356 r. k., 23 nem katolikus és 7 zsidó lakossal, összesen 1386 lélekkel említi. (I. k. 166.)

Ság lakossága megőrizhette katolikus hitét a török hódoltság idején is: a mezőváros 1665-ből származó, *Sigillum oppidi Saag* feliratú pecsétje püspöksüveges, pásztorbotos prépostot ábrázol, anyakönyveit 1675-től vezetik. Az uralkodó, I. Lipót a sági prépostság töröktől visszafoglalt jószágait 1688-ban a jezsutáknak ajándékozta.¹⁴

"...a törökvész megszűnte után két nemzedékkel csak 400 lelket számlál az 1754-ben kisközséggé zsugorodott Ipolyság, 1779-ben pedig 714-et. Érdekes a népszámlálási adatok megjegyzése: a

9 <http://mek.niif.hu/00800/00893/html/doc/c400376.htm#v54> Letöltés: 2014. nov. 10.

10 BOROVSZKY /1911/ 513, 579

11 KÖBLÖS-KRÁNITZ 2009 270.

12 S. VARGA 2002 254.

13 THURY I-II. 1998

14 BOROVSZKY /1906/ 74.

lakosság szintizta katolikus, mindössze három szentendrei szerb van, zsidót pedig a bányavárosok közelsége miatt nem szabad befogadni.

A törökvész megszűntével az elnéptelenedett premontrei rend helyett a besztercebányai jezsuita rendház kapja meg a sági prépostság birtokait. Szorgos munkájukkal a pusztulást megszüntetik, a romokat eltakarítják, új gazdasági épületeket, kolostort, templomot építenek, megépítik az Ipoly hídját.¹⁵ /Bars és Hont, 1943/

Ipoly-Sáágh mezőváros, megyei szék- és járási főhely népessége 1850-ben az összeírás szerint 1463, ebből r. kath. 1333, gör. n. e. 9, ágostai 40, zsidó 81 lélek; 1852-ben: 1635, ebből r. kath. 1333, gör. e. 9, evang. 40, zsidó 81 lélek. (Palugyay reformátusokat nem említi!)

Egyház-ügy: A r. katolikusoknak Nagy-Boldogasszonyunkat védszentül tisztelő anyaegyháza a rosnyai káptalan egyház védnöksége alatt áll. 1 lelkész, 1 káplánnal.¹⁶

Vallásfelekezeti megoszlás 1941-ben

TELEPÜLÉS	lakosság	vallás szerinti megoszlása				
		katolikus	evang.	ref.	görög	zsidó
Ipolyság	5741	4518	275	83	18	847
→ Olvár		158	---	---	---	---
→ Lipócz						
→ Folkusp.						
→ Heckóp.						
→ Wolnerp.						

Ipolyság Hont megyében régi egyházzal, anyaegyház 1776-tól; az egyház Szűz Mária Mennybemenetelére szenteltetett. Patrónusa a rozsnyói káptalan. Hívek száma katolikus: 4400, evangélikus: 275, református: 83, görög: 18, zsidó: 847 lélek.¹⁷

Álláspontok az eklézsia keletkezéséről

A város honlapján és az egyházközség weboldalán is olvasható nagytiszteletű Kuczy Lajos, a gyülekezet alapító lelkésze, barsi esperes összeállításában néhány adat, mely fenti történeti áttekintésünk közül csupán Krupecz István evangélikus lelkész fejtegetéseivel vonható párhuzamba: "Ipolyságon a Református Keresztény Egyházközség a XVI. században alakult. Az 1675. év hozza az első nagy tragédiát: a helybéli református prédikátort gályarabságra hurcolják, ám útközben Itáliában meghal...

Csengő-Tschörner András gyűjtése szerint:

Ipolyság (Šahy, Felvidék), Drégelypalánki egyházmegye, Perócsény szórványgyülekezte. A református gyülekezet már 1590-ben fennáll, a prédikátorukat gályarabságra hurcolták, aki Itáliában meghalt, az ellenreformáció alatt megszűnt mindkét protestáns gyülekezet, bizonyíthatóan 1888-tól újra van református egyház, 1900-ban elhatározzák a közös templomépítést az evangélikusokkal, és új közös templomukat 1904-06-ban építették toronnyal.

1910-es népszámlálási adatok: Ipolysági járás, 4206 lakos, 4003 magyar, 122 szlovák, 64 német, 3289 római katolikus, 660 izraelita és 128 református."¹⁸ (evangélikusok?)

Miből eredeztethető az Ipoly menti Ság reformáció korabeli hitújítására vonatkozó állítás? Minden bizonnyal a Ság nevű települések gyakoriságából, és azonosításuk nehézségeiből. Ezt a feltételezést

15 HETÉNYI 1943 188-189.

16 PALUGYAY 1855 591-592.

17 Schematismus Archidioecesis Strigoniensis, Budapestini 73.

18 <http://www.ipolysag.reformatus.sk/tortenet.htm> Letöltés: 2014. nov. 13.

támasztja alá az Ipolysági Kopogtató 5. évfolyamának 2. számában prof. dr. Réthy Lajos írásának azon része, mely az Ipolyságon 1938 és 1942 között folyó református hitoktatással foglalkozik, s ide azonosítja Szecsei János "sági prédikátor"-t, akit a gályarabperben elítéltek – vagyis a reformáció Ságot is megérintette.¹⁹

A református egyházközség/gyülekezet múltja ma még feltáratlan. 1938 novembere és 1944 decembere között azt tanították a református gyermekeknek, hogy 1590-ben már van ref. gyülekezet Ipolyságon. /Kuczy Lajos feljegyzéséből/

Különös módon derült fény arra a közelmúltban, hogy Ipolyságon a 19. század első felében élő református gyülekezet működött. Gyülekezeti központjuk, templomuk felépítéséhez a sági reformátusok 2008-ban fogtak hozzá. A kis létszámú, de hitében és tenniakarásában erős gyülekezet a felvidéki, anyaországi, a Kárpát-medencei, de szórványban élő magyar reformátusoktól, külföldi keresztyén egyházaktól segítséget, támogatást kér az Úr hajlékának megépítéséhez.

2009. május 10-ére a Szigetmonostori Református Egyházközségtől az ipolysági lelkipásztor és gondnok meghívást kapott Szigetmonostorra. A helyi lelkész, Mikolai Ágnes elmondta, hogy az 1838-as nagy dunai árvíz idején településükön szinte minden házat elpusztított az ár, köztük a parókia épületét is. Az akkori lelkész, Konta Benjámint látva, hogy nyája erején felül van terhelve, nem hirdetett adakozást, hanem ő maga ment adományt gyűjteni. Bejárta a környék településeit, prédikált, és az összegyűlt adományokból építetteék fel a parókiát. Útja során jutott el Ipolyságra, prédikált a gyülekezetben, s az ipolyságiak is támogatták a szigetmonostori parókia újjáépítését. Amikor a lelkész a régi dokumentumot olvasta, eszébe jutott, hogy Ipolyságról nem is olyan régen levelet kapott. A segélykérő levél alapján hívta meg a gyülekezet vezetőit, hogy 170 év elteltével viszonyozhassák az ipolyságiak segítségét.²⁰

Izsmán Jónás lelkipásztor a templom 2014. szeptember 28-án tartott felszentelési ünnepségén a gyülekezet történetéről szólva sem mulasztotta el megemlíteni ezt az esetet.

Szórványban és fiókegyházként a 19-20. században

A Dunántúli Református Egyházkerület Névtáraiban 1882-től tudjuk nyomon követni a jelenkori eklézsia születését. Ebben az esztendőben Perőcsény anyaegyház fiókegyházként tűnik fel Hont vármegye székhelye, Ipolyság 28 lélekkel. A '80-as években a gyülekezet létszáma 65-68 főre növekszik, majd a kilencvenes évek elején visszaesik: 1892: 40, 1893: 41 lélek. Nem tudjuk, mi lehetett a megtorpanás oka, hiszen 1894-től 1899-ig 60 főben stabilizálódik a fiókegyház létszáma. Viszont 1900 és 1910 között már csak szórványként szerepel a mezőváros, illetve az ipolysági és csalomjai járás. A Névtárakban nem egyértelmű az egyes helyekhez tartozó lélekszám hozzárendelése. 1900 és 1902 között *Ipolyság és csalomjai járásban* 60 főről 75 főre emelkedik a gyülekezeti tagok száma. 1903-tól 1905-ig *ipolysági járás* és *csalomjai járás* együttesen 217 református hívőt számlál. 1906-07-ben Ipolyság 75 majd 60 református lélekkel önállóan szerepel, külön megemlítve az ipolysági és csalomjai járást lélekszám nélkül. A mezőváros létszáma 1910-ig megőrzi a 60-as lélekszámot (az 1909. évi 6 fő minden bizonnyal nyomdahiya), 1908-ban, 1909-ben a járások említése nélkül. 1910-ben a városon kívül szerepel a sági és ipolynyéki szolgabírói kerület ugyancsak 60 református gyülekezeti taggal.²¹

Az Ipolyságon lakó Báthory Gábor ügyvéd 1865 és 1873 között a szeniorátus világi jegyzője és tanácsbírája. 1893. júl. 8-tól dr. Kovács Sebestény Endre ipolysági orvos a Drégelypalánki Református Egyházmegye világi tanácsbírája 1915-ben bekövetkezett haláláig.

Ebben az időszakban történt a fentebb már említett protestáns templomépítés: 1900 májusában Zanoletti bíró vezetésével Ipolyság mezőnagyközség tanácsa elhatározta egy telek eladását a két protestáns gyülekezetnek közös templom építésére. Az alapkőletétel 1904-ben, a templomszentelés 1906-ban volt.²²

19 IPOLYSÁGI KOPOGTATÓ 5. évf. 2008/2 9.

20 IPOLYSÁGI KOPOGTATÓ 6. évf. 2009/2 8.

21 NÉVTÁRAK 1882–1910

22 <http://www.ipolysag.reformatus.sk/tortenet.htm> Letöltés: 2014. nov. 13.

Az Ipolysági Kopogtató 2008. 3. számától a 2011. 3. számáig terjedően nyolc részben tette közzé Izsmán Jónás tiszteletes úr a Honti Lapok templomépítés korabeli számai alapján az Isten háza megépítésének előzményeit, a bizánci stílusban tervezett evangélikus és református templom költségvetését, a reformátusokban az épülő templom közösségét illetően felmerült kételyeket, ezek elosztatásának kísérletét, majd a telek tulajdonjogának bejegyzését az ipolysági evangélikus fiókegyház javára, a jelvényháborút /kereszt, kakas vagy csillag kerüljön-e a toronyra?/, végül a templom evangélikusok általi felszentelését.

A palánki egyházmegye missziói bizottságának Baranyay Károly elnök által előterjesztett 1915. évi beszámolójának fontos megállapítása: a szórványok közül Ipolyság érdemel különösebb figyelmet, mert a lélekszámánál fogva /75/ fiókegyházzá fejleszthető.²³

Ennek megvalósulását a háborús évek, majd Trianon keresztülhúzta. Pedig az 1918. évi rendes gyűlésen a jövő évi közgyűlés helyszínéül Ipolyság került megnevezésre.

Újra a drégelypalánki református esperesség kebelében

Az 1941. évi egyházlátogatáskor Ipolyság fiókegyház lélekszáma 87, a tankötelesek száma 5. Konfirmáció a középiskolában volt. 1942-ben a fiókegyház és a szórványok 126 lelket, a tankötelesek 40 főt számlálnak. Segédlelkészi állás létesített: Kossár András 1941. november 17-én lépett szolgálatba. (RL E/6 1. Egyh. lát. jk. 1941, 1942)

A fiókegyház megalakulásának hivatalos jóváhagyását a palánki egyházmegye 1942. évi közgyűlése mondta ki:

Tárgyaltattott Ipolyság fiókegyházzá való alakulása. A perőcsényi lelkipásztor bemutatta a perőcsényi egyház presbitériumának 1942. május hó 10-én, az ipolysági fiókegyház presbitériumának 1942. május hó 28-án kelt határozatát jegyzőkönyvi kivonat alakjában, melyek szerint mindkét egyház kijelenti, hogy egymással semmiféle anyagi kötelezettség helyzetében és igényében nincsenek. A perőcsényi presbitérium nem kívánja érvényesíteni azon jogát, amely az I. tc. I. §. 17. pontja alapján alkotott Egyházker. Szabályrendelet 1. pont 4. §-ában foglaltatik, nevezetesen az ipolyságiaktól nem kíván és nem fogad el semmiféle adót, még a lelkészi fizetéshez való hozzájárulásként sem; az ipolysági presbitérium pedig kijelenti, hogy a perőcsényi egyháztól anyagilag független, tehát semmiféle anyagi támogatást és segítséget tőle nem igényel. A perőcsényi presbitérium tudomásul veszi Ipolyság szórványnak fiókegyházzá való alakulását, s vele való jogviszonyának tisztázása tekintetében a Szabályrendeletre hivatkozik. Ugyanezt teszi e tekintetben ipolysági presbitérium is.

Az egyházmegyei közgyűlés a bemutatott jegyzőkönyvi kivonatokban megnyilatkozó együttes kívánság alapján Ipolyságnak fiókegyházzá való szervezését tudomásul veszi és jóváhagyja. Tudomásul veszi, hogy a perőcsényi egyház nem tart igényt az ipolyságiak adójára, még a lelkészi illetményekhez való hozzájárulásként sem. Tudomásul veszi azt is, hogy Ipolyság anyagilag Perőcsénytől függetlenül kíván működni. Kimondja az egyházmegyei közgyűlés, hogy Ipolyság lelkigondozása a perőcsényi lelkész felügyelete alatt álló segédlelkész feladata, akinek lakásáról, díjazásáról az egyházkerület támogatása mellett Ipolyság tartozik gondoskodni. Kimondja továbbá, hogy ipolysági egyháztag perőcsényi presbiter nem lehet, valamint azt is, hogy a perőcsényi egyház belső jogállását, helyzetét Ipolyság szórványnak fiókegyházzá való szervezése hátrányosan nem befolyásolhatja. Egyben Ipolyság presbitériumának számát a hivatalból való tagokon kívül 8 (nyolc)ban állapítja meg. Végül nem mulaszthatja el közgyűlés azon hó óhajának kifejezését, hogy Ipolyságnak ez a lépése az ottani kicsiny református gyülekezetnek nemcsak egyházjogi, hanem lelki megerősödését is szolgálja és megnöveli.

Ugyancsak a közgyűlés elé került az ipolysági reformátusok beadványa a század elején épített protestáns templom használatában kialakult helyzet reformátusok által is méltányos megoldására.

Tárgyaltattott az ipolysági református fiókegyház beadványa. Az ipolysági református fiókegyház az

23 1915. évi em. jk.

ipolysági evangélikusok templomának a reformátusok által való használata tekintetében a jogviszony szabályozását kéri, s ennek elérése érdekében a református és evangélikus egyház legfőbb testületeiből alakult közös protestáns bizottsághoz fordul döntésért.

Az történt ugyanis, hogy dr. Fenyves Samu, az ipolysági evang. fiókegyház gondnoka hivatalos levelet intézett az ipolysági református fiókegyház gondnokához, amelyben közli vele mihez tartás végett, hogy a református istentisztelet minden hó első vasárnapján reggel 9 órakor kezdődik. Ebből a gondnoki levélből az ipolysági református fiókegyház presbytériuma azt látja, hogy a jövőben súrlódások állhatnak elő az evang. és a ref. egyházak között a templom használatát illetően, emiatt a közös protestáns bizottságtól a templom használata tekintetében a jogviszony szabályozását kéri. Az egyházmegyei közgyűléshez intézett és jelen határozattal továbbterjesztett kérvényéhez csatolta az ipolysági községi határozatot jegyzőkönyvi másolatban, mely szerint a telek protestáns templom építésére adatott el a nagyközség által. Csatolta dr. Fodor Vilmos ny. főszolgabírónak, Pályi Pál ny. főispánnak nyilatkozatait, valamint egy jegyzőkönyvi kivonatot, amely iratok szerint megállapítható, hogy az Ipolyságon épült, ma az evangélikusok nevéen álló templom eredetileg közös, protestáns templomnak készült. Marek Károlyné (evang.) és Nyáry Alfonz (ref.) buzgólkodása következtében, de a református hívek nagyobb áldozatkészségből épült meg. Hogy ez a templom valóban „közös” épületnek készült, azt leginkább az a tény is igazolja, hogy a tornyán csillag, tetőzetének hátsó csúcsán pedig kereszt van. Ez a kettős jelvény használat is feltétlenül a közös szándékot igazolja. Hogy-hogy nem, az történt, hogy a nagyobb rész református pénzből és a reformátusok által történt társadalmi mozgalomból épült templom az evangélikusok nevére telekkönyveztetett. Tekintettel arra, hogy, amint azt az ipolysági evangélikusok gondnokának levele is igazolja, a reformátusok, akiknek száma most lényegesen nagyobb, mint az evangélikusoké, nem jogos tulajdonként, hanem gondnoki engedély alapján használhatják a templomot, ez a helyzet részben nem felel meg a történelmi háttérnek, nem felel meg a valóságos helyzetnek sem, de nem felelhet meg a reformátusok és evangélikusok között mindenképpen megkívánt és szükséges jóviszonynak sem, az ipolysági reformátusok a jogviszony szabályozását kéri a templom használata tekintetében.

Az egyházmegyei közgyűlés a rendelkezésére álló adatokból kétséget kizárólag látja, hogy az ipolysági evangélikus templom közös, protestáns templomnak készült s annak építése körül az Ipolyságon akkor kisebbségben levő reformátusság mégis a nagyobb erkölcsi és anyagi buzgóságot fejtette ki. Megállapítja azt is, hogy a templomhasználatot illetően a református és az evangélikus egyház között az ipolysági evangélikus gondnok levele alapján súrlódásokra okot adható helyzet alakult ki, amelynek következtében kívánatos volna a jogviszony szabályozása. Nem kutatja az egyházmegyei közgyűlés, hogy a kétségek kivül közös protestáns jelleggel és rendeltetéssel épült templom annak idején miért telekkönyveztetett az evangélikus egyház nevére, de indokoltnak látja, hogy a telekkönyvben a reformátusok templomhasználati joga, mint szolgalmi jog biztosítsák. Éppen ezért azzal a tiszteletteljes kérelemmel terjeszti fel az ipolysági reformátusok beadványát mellékleteivel együtt, hogy a közös protestáns bizottság közbejöttével a jogviszony a fentebb leírt módon szabályoztassék.²⁴

Az 1943. évi egyházlátogatáskor a fiókegyház lélekszáma 150-re nőtt, a tankötelesek száma 24. Egy év múlva már 160 a gyülekezethez tartozók, s 36 az iskolakötelesek száma. A segédlelkész továbbra is Kossár András. (RL E/6 1. Egyh. lát. jk. 1943,1944)

Az egyházmegye belmissziói bizottságának előterjesztései elismerően szólnak az Ipolyság és környéke, majd a fiókegyházban folyó szóránymunkáról. 1940-41-ben heti két hittanórát, évi 52 istentiszteletet, 6 úrvacsoraosztást tartottak. Az egyháztagok befizettek 259.23 P. egyházi adót, amit teljes összegében Ipolyságra fordítottak.

Perőcsény szóránnyához tartozó települések: Alsótúr, Bernece-Baráti, Alsószemeréd, Felsőszemeréd, Gyerk, Hont, Horváti, Ipolyfödemes, Ipolyság, Ipolyszécsénke, Ipolyvisk, Kelenye, Kemence, Kistúr, Középtúr, Palást, Parassapuszta, Pereszlény, Tesmag, Tésa, Tompa.

Miután Ipolyság fiókegyházzá szervezkedett, egyházkerületi segéllyel és a hívek adományaival segédlelkészi állást tartott fenn. Kossár András segédlelkész igen buzgó és lelkes szeretettel látta el

24 1942. évi em. jk.

munkáját. Végezte a vallástanítást a tanintézetekben, bibliakört vezetett, meglátogatta a családokat, összetartotta a híveket és igehirdetésével építette a lelki házat. A különböző községekben is látogatta a híveket, akik bejártak Ipolyságra, de 6 ízben tartott istentiszteletet községekben is. 1942-ben egyházi adót 92 P-t fizettek. Ipolyságon egy lelkész munkaerejét lekötő lelkészi munka van...²⁵

A templomügyben a felsőbb egyházi szervek eljárásbeli útmutatását csak másfél év elteltével ismerték meg az ipolysági reformátusok.

Lelkészi főjegyző bemutatja a konvent határozatát az ipolysági templom tulajdonjoga szabályozása tekintetében hozott egyházmegyei és egyházkerületi határozatok kapcsán, amelyben megállapítja, hogy a közös protestáns bizottság nem bír hatáskörrel vagyoni jogi kérdések eldöntésére, éppen ezért az 1938. évi X. t. c.-ben megjelölt bíróság igénybe vételét javasolja, amennyiben nem járna sikerrel a fokozatos egyházi hatóságoknál való eljárás.

Az egyházmegyei közgyűlés kénytelen megállapítani, hogy a Konvent határozata jogi szempontból kifogástalan, mert ennek a vitás ügynek eldöntésére valóban az 1938. évi X. t. c.-ben megjelölt bíróság hivatott. Az Ipolysági fiókegyház presbitériuma és a fokozatos egyházi hatóságok is tudatában voltak ennek a módozatnak határozatuk meghozatalakor, de éppen a bírósági eljárást akarták elkerülni, amelynek mindig keserű utóíze szokott maradni vitás vagyoni jogi ügyek eldöntésénél, s a békességkeresés vezette őket abban, hogy nem a közös protestáns bírósághoz, hanem a közös protestáns bizottsághoz fordultak kérésükkel. Tekintettel azonban a Konvent jogi álláspontjára, az egyházmegyei közgyűlés felhívja az Ipolysági fiókegyház presbitériumát, hogy kérje a vagyoni jogi helyzet tisztázását a fokozatos evangélikus egyházi hatóságoktól, és amennyiben ez az út nem járna eredménnyel, vigye az ügyet végső fokon az 1938. évi X. t. c.-ben megjelölt bíróság elé.

A közgyűlésben még egy ipolysági téma került tárgyalásra: hitoktatói vagy missziói lelkészi állás szervezése.

A Konvent hivatkozott határozata szerint kívánatos volna a drégelypalánki egyházmegyében Ipolyságon hitoktatói lelkészi állás szervezése. Az egyházmegyei közgyűlés Ipolyságon missziói lelkészi állás szervezését látná kívánatosnak, mivelhogy a hitoktató lelkészi állás szervezéséhez – fájdalom – a növendékek számában megkívánt előfeltétel hiányzik. De talán néhány szórvány odacsatolásával a missziói lelkészség alaposan megszervezhető lenne. Felhívja azért az egyházmegyei közgyűlés Ipolyság presbitériumát, hogy tegye megfontolás tárgyává Ipolyságon missziói lelkészállás szervezését, s ennek munkálatait indítsa meg.²⁶

Megvalósulásába a háború, a politika ismét közbeszólt... Az egyházi felsőbbség 1944 decemberében elhelyezi az ipolysági református lelkészt, Kossár Andrást, így 1992 tavaszáig nincs helyben lakó református lelkész. Máshol lakó lelkészek végzik a szolgálatokat, legtöbbször Ipolypásztóról. Ipolyság ismét szórványba süllyedt.

Szúdy Nándor református lelkész, bibliás festőművész korai önéletírása

Ipolyságon született, elemi és középfokú iskoláit is jórészt szülővárosában járta Szúdy Nándor. Az ipolysági magyar gimnázium 8. évfolyamát az 1930/31. tanévben fejezte be, osztályfőnöke Füredi Hugó. A jubileumi évkönyv adatai szerint 1935-1936-ban a gimnázium vallástanára. (Tóth Tibor /Összeáll./: Egy évszázad a történelem sodrásában... Az Ipolysági Magyar Tanítási Nyelvű Gimnázium jubileumi évkönyve 1913–2013)

1943-ban készült önéletrajzának teljes közlése nemcsak személyes lelkészi és művészi törekvéseihez, hanem a 30-40-es évek Felvidékének falusi kálvinistái világlátásához is adalékként szolgál.

1913. V. 30-án születtem Ipolyságon. Apám: Szúdy János, a bori (Hont vármegye) Szúdyakból való, csendőrőrmester, majd törvényszéki altiszt volt, ahonnet nyugdíjba ment, anyám Kinizsi Jolán, római katolikus, Bajnáról való (Esztergom vármegye). Iskoláimat Ipolyságon végeztem, és ott is érettségiztem 1931-ben.

25 1941., 1942., 1943. és 1944. évi júl. em. jk.

26 1944. évi jan. em. jk.

Közben 4 évig Komáromban is éltünk, 1921-24-ig, így a II-IV. elemi és az I. gimnáziumi osztályt ott végeztem el. Apám ugyanis az ipolysági törvényszék megszűntével Komáromba került nyugalomba vonulásáig.

A teológiát Losoncon végeztem az 1931-35. években. Közben „külföldi stipendiummal” /ösztöndíj/ 2 szemeszterre a budapesti teológiára is elkerültem. A stipendiumot tulajdonképpen azért kaptam, hogy Budapesten a teológia mellett a festésben is képezhessem magam. Így voltam Szőnyi István szabadiskolájának tagja 1933.1. 1.–VII. 28-ig. Az első lelkészképesítő vizsgát Kassán a Konventi gyűlés előtt tettük 1935 májusában, és itt is bocsátottak ki bennünket ünnepélyesen.

Segédlelkészkedtem: 1935. VII. 1.–IX. 1-ig Garamlőkön. Érdekes, száraz, vértelen, poros hangulatú, akáclobos falu, Móríc Zsigmond pap szegényeinek hangulatával. Itt ismerkedtem meg a templomi székpörökkel, bibliakörös öregasszonyok hitvilágával. Néhány tanulmányfejet is festettem róluk. 1935. IX. 1.–X. 31-ig Ipolypásztón az öreg, munkaképtelen Kovács Sebestyén Kálmán bácsi mellett. A legnagyobb élményem az volt, hogy haza, Ipolyságra járhattam be hittant tanítani. Gyülekezeti munkánk csak a templomi igehirdetésből állt. Pásztó inkább az Ipoly szépséges parti tájaival hatott rám, addig a rövid ideig, amíg ott lehettem. 1935. XI. 1.–1936. III. 1-ig Pozsonyban voltam püspöki és konventi titkár Balog Elemér püspök úr mellett. Erőltetett városi széria munkát kellett végezni, rengeteg hitoktatással elemitől tanítóképzőig, nagyon sok adminisztrációval konventi, kerületi s eklézsiái ügyekben, s a felvidéki (csehszlovákiai) papság összes kongrua ügyeivel a krajinsk úrad felé. Soha életemben még nem volt, s valószínűleg nem is lesz annyi fizetésem, mint addig a néhány hónapig volt (kerületi s konventi titkár egyesített fizetése havi 3000 cseh korona). Sok könyvet és holmit vásároltam, és elhatároztam, hogy megházasodom. Bántott az, hogy itt a püspök úr megtiltotta a titkárok házasságát. Ezért rövidesen a pátriába, Barsba igyekeztem, s Lévára kértem magam Antal Gyula mellé. Az áthelyezést 1936. III. 1-vel meg is kaptam. Így 1936. III. 1.–1937. XII. 15-ig itt voltam hitoktató és segédlelkész. Antal Gyula Csehszlovákia legjobb principálisa volt. Kitűnő lakásom és jövedelemem volt, ezt még ő maga is megtoldotta zsebpénzzel, azért, mert helyette is helytálltak a hivatalos ügyekben segédlelkészei, amíg ő a városházán Léva város bírója és vezetője volt. Léván ismerkedtem meg a tulajdonképpeni gyülekezeti élettel. Bibliaköröm és lányköröm volt. A bibliakör a koszmályi Béthel árvaház és missziós központ tartozéka. Itt kapcsolódtam Nehézy Károlyék Béthel egyesületének missziói mozgalmához. Eleven lelki élet mellett kultúréletet is élhettünk, és művészettel is foglalkozhattam.

1936. november 21-én megnősültem. Feleségem is igen szerette Lévát életünk lelki és szellemi elevensége miatt. 1937. november 8-án született fiunk, János. Azután meghívtak Garamszentgyörgyre lelképásztornak, és helyemet 1937. december 16-án el is foglaltam. Konzervatív, erősen (körülbelül 100 éve) egykés Garam parti faluba, templomos, hagyománytisztelő, új dolgokat nem kedvelő gyülekezetbe kerültem. Bibliakört, lánykört és egy kis ifjúsági munkát mégis sikerült elindítani. (Csak azt kezdték egy időben, eleinte sokallani a hívek, hogy a templomban mindig az Úr Jézus Krisztusról is – nem csak Istenről – prédikálnak. Ezt kissé újszerű túlzásnak tartották a tiszteletreméltó elmúlt idők nyomán.)

Életünkre azonban már 1938-ban ráfeküdt a második világháború. Az 1938-as tavaszi és őszi mozgósítás zavaros, borús napjai után 1938. november 9-cel kissé kisütött a nap, mikor hazatértünk Magyarországra, de aztán nemsokára még zavarosabb és feszültebb lett a helyzet, kitört a II. világháború, ráfeküdt a lelkekre a félelem és a csüggedés, és kezdetét vette a háborús pásztori szolgálat, ahol mindig a vigasztalás és a biztatás és a csüggedés elleni harc a legfőbb munka. A felvidéki, így a garamszentgyörgyi nép nem tudja elfelejteni a demokráciát, amiről hiába magyaráznak neki méltóságos és kegyelmes uraink, hogy „átkos” és „elnyomó” volt, jól tudja a nép, hogy ez nem igaz (egészen), és sajnos sokszor zúgolódva kívánczik vissza Egyiptom húsos fazekai mellé. Azt tartja a nép, hogy minden felülről jövő propaganda csak egy megkorhadt és rothadóban lévő régi, „igazságtalan” rendszer mentegetődzése és fennmaradni akarása. Ebben a légkörben kell harcolnom, mint a többi pásztor, a hitért és a lelkekért. Közben a falu tovább egykézik, és itt létem 6 esztendeje alatt, 1938. 1. 1-től 1943. IX. 1-ig 736-ról 680-ra fogyott a gyülekezet létszáma. Ki tudja, mi ennek az oka? Az biztos, hogy nem csak gazdasági, hanem lelki is. Talán azért nem születik magyar földműves gyerek elég, mert magyar parasztnak születni nem

érdemes, amint a magyar parasztság eddig is tapasztalta. Krisztusban is csak úgy van segítség a számukra, ha a vezetők a legfelsőbbekig Krisztushoz térnek, és más, emberibb életformát teremtenek a magyar parasztság számára. Hisszük és reméljük, hogy ez a folyamat már megindult, és vele a magyar nép újjászületése is.

Garamszentgyörgyön született 1939. 1. 20-án leányom: Lilla.

(Nem tudom, érdekel-e valakit, ezért csak zárójelben, itt a végén följegyzem, hogy lelkipásztori munkám mellett művészettel is foglalkozom. Festek, és egy hívő, bibliás, népi gyökerű, magyar művészeti irányt szeretnék kifejleszteni. Művészeti törekvéseimet az 1941-es Országos Protestáns napokkal kapcsolatos gyűjteményes kiállításon mutattam be Budapesten. Első kiállításom 1939-ben Budapesten, Gauguin hatása alatt meg a keresés jegyében állott. Bibliás magyar képzőművészeti törekvéseim kisebb-nagyobb visszhangot keltettek, nemcsak képzőművészeti, hanem egyházi közéletünkben is, teljes kifejlődésük azonban még a jövő zenéje).

Kelt Garamszentgyörgyön 1943. szeptember 15-én.

Szúdy Nándor református lelkipásztor²⁷

Kuczy Lajos gyülekezettörténeti összefoglalójából

1945 nyarától a sági gyülekezetet az alábbi eklézsiákból gondozták: Ipolypásztó, Hontfüzesgyarmat, Bori, s megint Ipolypásztó – 1969 augusztusáig. Az istentelen tehát embertelen kommunista rendszer miatt 1991 februárjáig szünetel a gyülekezeti élet.

1990 novemberében az Ipolyságon lakó Ábrahám Kornél agrármérnök felszólít, hogy foglalkozzam a város reformátusaival. Némely sági idős reformátusok és én is külön-külön tartunk otthonaikban böjtöléssel egybekötött csendes napokat: imáinkban kérjük az Urat, hogy igazítson el ebben az ügyben.

A jelenlegi lelkipásztor – Kuczy Lajos – február 3-tól végzi a szolgálatokat, majd 1992 tavaszán Ipolyságra költözik. Nős, egy fiúgyermek apja. Az istentiszteleti rendtartás nyelve a magyar, de felkérésre szlovákul és csehül is prédikál.

Az 1991. évi népszámlálás szerint a város lakóinak száma: 8551, ebből hivatalosan a reformátusok száma: 61.

1991 január 25, Pál fordulásnak a napja. A sági róm. kat. esperes rendezésében ökumenikus alkalom a róm. kat. templomban négy felekezet tagjainak részvételével (róm. kat. + ág. h. evangélikus + ref. ker. + cirkev bratská). Utána díszvacsora a plébánián, ahol az akkori esperesem Szakál Attila szóban engedélyezi Ipolyság reformátusainak lelkigondozását.

Másnap elutaztam Ipolypásztóra, mert papíron az ottani ref. lelkész volt a ságiak papja. Szóban megkaptam tőle az engedélyt sági tevékenységemhez. Átadott egy Úrasztali terítőt, amelyen a hímzett évszám 1905.

1991. február 3. Első istentisztelet – 1969 augusztusa óta. Tehát több mint huszonegy és fél év után ismét van gyülekezeti élet.

33-an (harminchárman) vagyunk eleinte. Sok huzavona után a mi Zsinati Elnökségünk diszkrét csendességben igazolja a gyülekezet ANYAEGYHÁZKÖZSÉG-i státuszát 1994-ben. Az Ipolysági Református Keresztyén Egyházközség jellege: Regionális Missziós Diaszpóra Centrum. Ipolyság és Losonc között nincs ref. gyülekezet, sem templom, sem imaház, sem parókia – szóval semmi sincs, csak a szlovák evangélikusokkal tarkított katolikus tenger. Északon csak Zólyom (Zvolen) és Besztercebánya (Banská Bystrica) városokban van maradék reformátusság, akiket Rimaszombatból gondoznak.

A Regionális Missziós Diaszpóra központja tehát Ipolyság, keleti irányban Nagykürtös városáig terjed (Velký Krtíš), északra Korpona (Krupina) városka még ide tartozik, délre pedig az utolsó községünk Ipolyszakállos (Ipeľský Sokolec). Csak közvetve tartozik ide, hogy még beszolgálom Fegyvernek (Zbrojníky, 24 km; oda-vissza 28 km) és Kisóvár (Starý Hrádok, 32 km; oda-vissza 64 km) gyülekezeteit.

A lélekszám időközben elérte a 89-es létszámot itt a városban, de a gyülekezeti létszámban van

hullámozás. 1997-ben úgy döntöttünk, hogy az egyházfenntartói járulék befizetése a nyilvántartás kezdete. Ez évente minden megkeresztelt személy után 50,- Sk (ötven korona). Így vagyunk 1998 január 1-én 70-en (hetvenen). 1990 és 1997 között a megváltozott gazdasági körülmények között többen visszaköltöztek korábbi lakóhelyükre (munkanélküliség!).

Az istentelen tehát embertelen kommunista diktatúra éveiben elmaradt keresztelesek és konfirmációk pótolhattak. Minden vasárnap van istentisztelet, + hetente egy óra konfirmációra készülőkkel;

Havonta egyszer van asszonyok bibliaórája;

Évente négyszer van presbiterek bibliaórája;

Lelkipásztori munkám nagyobb része a családlátogatás és a betegek látogatása (aki otthon beteg, vagy az itteni kórházban, azt hetente kétszer is meglátogatom igeolvasással, imádsággal; de van magánvállalkozó, aki annyit dolgozik, utazik, hogy tavaly 1997-ben csak egyszer tudtunk leülni négyszemközt a Biblia mellé.). Tavaly volt három keresztelek, de négy temetés; az idén eddig három keresztelek és két temetés (1998. nov. 25.). Itt a városban arra törekszem, hogy kortól függetlenül mindenkivel évente legalább egyszer négyszemközt is elbeszélgessek, nyugodtan, sehova sem sietve.

1998 január elsején 70 (hetven) adófizetőt tarthattunk számon.

1998 november 30-án 76 sági református van nyilvántartva templomi istentisztelet kapcsán. Van aki minden vasárnap jelen volt, s aki legkevesebbszer jött az ez évben ötször.

A 76 (hetvenhat) sági református templomlátogató, 42 (negyvenkettő) családban él, e negyvenkettőből 9 (kilenc) a református család, a többi vegyes házasság.

Kuczy Lajos, 1998. november 25."

A gyülekezet 2000-ben telket vásárolt kistemplom és parókia építésére. Hivatalosan és önként jelentkezett hetven hívó lélek, becslések szerint mintegy 200 református van.²⁸

És megépítették az Úrnak háza... /Kir. I. 6:1/

2014. szeptember 28-án mintegy 450-500 egybegyűlt jelenlétében szentelte fel Fazekas László, a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház püspöke az ipolysági református gyülekezet templomát, gyülekezeti központját, parókiáját. Nem mindennapi, szakrális esemény ez – püspök úr meg is említette, hogy még nem volt része benne. Ipolyságon 1734-ben, majd 1906-ban szenteltek az Úrnak hajlékot – jelenkorunkban különösen ritkaságszámba megy.

A 2000-ben megvásárolt telken 2008-ban, Izmán Jónás tiszteletes úr beiktatásával egyidejűleg történt meg az alapkövetel. A gyülekezetnek, a presbitériumnak nagy bizodalma és összefogása, önfeláldozó segítsége, a fiatal lelkésznek szervezőkészsége, találékonysága, kitartó adománygyűjtése s nem utolsó sorban a Gondviselő által plántált küldetéstudata kellett ahhoz, hogy az induláskor meglévő 2000 euróval való jó sáfárkodás eredményeként 161 000 eurót tudtak kifizetni az építkezés költségeire. A támogatók segítségét Oros Zoltán, a gyülekezet gondnoka köszönte meg, a támogatást, mely soha nem akadt el: egyházaktól, testvérgyülekezetektől, segélyalapoktól, alapítványoktól, magánszemélyektől; Németországból, Hollandiából, Magyarországról, Szlovákiából. A gondnok úrnak a köszönetet a lelkipásztor fejezte ki: 8 éven át befogadta őt családjával együtt, illetve a 2008-ban elkezdett építkezést kezdettől fogva felügyelte és vezette.

Az ünnepi istentisztelet három végzős teológus kibocsátásával, püspöki adásával ért véget.²⁹

Végül, egyetértőleg, hadd idézzem Hodossi Sándor főiskolai docens 2010 novemberében Nagykovácsán a Doktorok Collégiuma Pedagógiai Szekciójának ülésén elhangzott előadásának néhány gondolatát, megállapítását:

"Az ipolysági református gyülekezet ma egyszerre játszik periférikus és központi szerepet. A nagy református központoktól távol, a határ szélén elszigetelten él a közösség, ugyanakkor, mint szórványgondozó missziói központ a térség reformátusságának összetartója, szervezője és

²⁸ <http://www.ipolysag.reformatus.sk/tortenet.htm> Letöltés: 2014. nov. 13.

²⁹ IPOLYSÁGI KOPOGTATÓ 2014/2.

gondozója...

Fiatal, dinamikusan fejlődő közösség. Nem béklyózzák kiüresedett tradíciók. Azt bizonyítja, hogy egy keresztyén közösség akkor igazán életképes, ha szervesen bekapcsolódik a helyi társadalom életébe. Így képes arra, hogy betöltse küldetését. Nem hivalkodva, de természetes hitelességgel legyen Krisztusra mutató jel. Krisztusi értékeket képviseljen egy egyháztól, anyanyelvtől, megtartó hagyományoktól elszakadó szekuláris világban, ezzel fejezve ki, hogy vállalja a felelősséget a tágabb környezet iránt is. Mert ezt tanulta Urától. Ez a magatartás segítheti az egyház iránti csökkenő társadalmi bizalom megerősödését. Ez érvényes az Ipoly mindkét oldalán. Egy másik fontos tanulság, amit keresztyénként tudunk, de nem mindig élünk át egyforma intenzitással, hogy egymásra vagyunk utalva. Paláston és Ipolypásztón, Perőcsényben és Ipolyságon. Összetartozunk, közösek a feladataink, nehézségeink, örömeink. Közös a küldetésünk. A szolgálat, a csendes, de elkötelezett munka, „Orando et laborando” lelkülete az egyetlen hiteles keresztyén magatartás a szekuláris világ szemében.”³⁰

Az Ipolysági Református Keresztyén Gyülekezet erős, megtartó gyökerekre lelt.

Az ipolysági gyülekezet gondozása

1882 és 1920 között, majd 1938-tól 1944-ig a Perőcsényi Református Gyülekezet lelkészei – Juhász Lajos, Kovács Sebestény József – és segédlelkészei látták el az Ipolyságon élő reformátusok lelki gondozását.

Ipolyságon tevékenykedő segédlelkészek

Domján Aladár	1939–1940 a gimnázium és polgári iskola hittanára
Illés József	1940–1941 vallásoktató a gimn-ban és pol. isk.-ban
Kossár András	1941–1944 hittanár, majd az ipolysági kórház valamint a fiókegyház lelkésze ³¹

1945–1969 között a szórvány gyülekezetet Ipolypásztóról. Hontfüzesgyarmatról és Boriból gondozták.

Helyi lelkipásztorok

Kuczy Lajos	1991–2004	esperes: 2002–2004
Izsmán Jónás	2004. nov.-tól	esperesi segédlelkész, 2008. szept. 28-tól rendes lelkész

Gondnokok

Ábrahám Kornél	1991–2006
Varga Béla	1991–1998
Oros Zoltán	2006-tól

Egyh. m. jk. 1942; RL E/6 1. Egyh. lát. jk. 1941–1944

Izsmán Jónás adatközlése 2014. dec. 10.

Az egyházközség iratai: Anyakönyvek (kereszteltek, házasulók, halotti) 1991-től; Presbitériumi jegyzőkönyvek

Ipolyság – a bibliográfiából

30 HODOSSI 2010. 7-9.

31 TÓTH 2013 28.

Egy évszázad a történelem sodrásában... Az Ipolysági Magyar Tanítási Nyelvű Gimnázium jubileumi évkönyve 1913–2013. Összeállította: Tóth Tibor. 360 p.

Hodossi Sándor: Felekezeti és nemzeti identitás összefüggései az ipolysági reformátusok körében. Ipolysági Kopogtató 8. évf. 2011. 3. sz. 6-9.

Hóke Lajos: Régiségek Hontmegye vallásügyi történetéhez a XVI., XVII. és XVIII. századokban. Protestáns Egyházi és Iskolai Lap XXVI évfolyam (1883) 32. sz. 1031–1034; 33. sz. 1064–1069. és 34. sz. 1089–1095.

Szilágyi Sándor: A magyar nemzet története

<http://mek.niif.hu/00800/00893/html/doc/c400376.htm#v54> Letöltés: 2014. nov. 10.

Templomszentelés – Ipolysági Kopogtató 11. évf. 2014/2. sz. 24 p.

<http://www.ipolysag.reformatus.sk/tortenet.htm>